

اجتهاد

نومرو : ۱۲۶

۱۵ كانون ثاني ۱۳۳۳

اداره خانه

آبونه

سنه لك
تورکيا ايچين ۴۵ غروش
مالک اجنييه ايچين ۱۵۰ فرانق ۸ غروش
آلتی آيلق

هریت فکریه خادم

اقتصادی ، ادبی ، اجتماعی ، هفته لق مجموعه

ایستانبول ، جفال اوغلی ، دائرة اجتهاد
تلهفون نومروسی : ۸۶۵

« Idjtihad » Constantinople

نخسہ ۵۰ پارہ

مدیر مرخص : الہامی صفا

بشنجی منہ

شاهزاده شیخ الرئيس حضر تریله ملاقات

ایشته شرقك ، منحصر آشرقك یتیشدیردیکی منور
یر سیا . آلتش آلتش بش سنه منحصر آشرق نسیم طبعی
واجتماعی ایچینده یاشامش ، منحصر آشرق هواسی و شرق
نواسی تنفس و ترنم ایتش یر حکیم و شاعر . « قاجار »
خاندان سلطنتی احفادندان یرشاهزاده ، اونك روحنا
تقرب ایتك ، اونك نبض روحنی یوقلاماق ، اونك
ضربان و هیجان قلبنی دیکلهمك ، شرق کونشنك نه قدار
آبدینلق و نه قدار صیجاقلق و یرہ بیلمش اولدیغنی ، ذی
حیات اوزهرنده تشریح اجراسی طرزندا آکلاماق
ودیکلهمك شوق و ذوق و یرن یر ایشدی . بانا بوفرستی
دوستم حسین دانش بك و یردی : یرکون بانا « بوراده
ایرانلی بویوک یرذات وار سزی کوروشدورمک ایستهرم
فاصل آرزوایدرمیسکز ؟ » دیدی . بن « کمال منت و شکرانله »
جوابی و یردم . یرچای ساعتده ، « اجتهاد » اداره سنده
ملاقات کونی تقرر ایتدی . معین کون و ساعتده دوستم حسین
دانش بك و دانشمند مسافر محترم زله ملاقی اولدوق . حکیم
و شاعر شاهزاده شیخ الرئيس حضر تریلنك اشغال ایتش
اولدینی گوشه احترام اطرافنداطوبلاندق . اونك حضورندا
چای و نور ایچدك :

بالای سرش زهوشمندی

میتافت ستاره بلندی

مصر اعلاری ، بنور لولو آتشی باشك اوگنده او قونایلیردی .

یر ساعت قدار سورن مصاحبه یرسنه قدار سورن
مصاحبه لرك بك چوغندان داها زیاده آشنالق و روشالق
و یرمشدی .

شیخ (جمال دین افغانی) یی طانیام ، فقط (شیخ
محمد عبده) یی طانیدم و او (شیخ محمد عبده) که تولوم
دوشکنده یاتارکن ، صوگ نفسلرینی آلوب و یررکن :

ولکن دینا قداردت صلاحه

احاذر ان تقضی علیه العمام .

دیهرک کوزلرینك صوگ یاشنی دوکمشدی .

(شیخ محمد عبده) ، هر سنه نك یرایکی آینی آوروپاده
کچیرر ، آوروپایی اوقور ، آوروپایی دیکلر ، آوروپایی آکلاردی .
فقط یالکر شرقك کونشی آلتیندا آچیلان و بوتون رایحه
ورونقی کندی سرشت و سر نوشتندن آلان یر زهره ذکا
عد اولونامازدی . فقط بویوک ذکار مطلقا و دائما یروعینی
کوهردن ابداع اولونمشلردر . دوغولان و یاشانیلان زمین
وزمانك تأثیری ظواهره عأددر و ایکنجی اوچنجی درجه ده
اهمیتلدر . بونظر و اعتقادمی ، شاهزاده شیخ الرئيس ایله
الفت و مصاحبه داها زیاده قوتلندیردی .

دیبه بیلیرم که شیخ الرئيس حضر تری ایچنی لرینی
کندی دریاسنك قهرندن طوبلامشدر ، یر کشور عقول
مجوهر جیسی ایچین کندی حقده بویله یر حکم و یردیرمک
بلیغ یر کار و ظفردر .

(اجتهاد) ایچین کندیسندن بیر ملاقات ایسته دیکم وقت ، سوله مک ایسته دیک پک چوق شیرلی اولان وصورولمادینی ایچین مضطربانه صوصان بیر کیمسه نك حال وطوريله طلبی قبول ایتدی :

مهربانه اسلامك اسباب انحطاطی نه در ؟

بن دوشونورم که هر عاقل ، هر صاحب فکر ت سلیمه ولو دیانت اسلامیه دن خارج بیه اولسه تسلیم ایدر : اسلام محکم بر آیین ، متقن بیر قانوندر . سلامت فطرت دن نشیئات اتمش بیر آیین در ، که قوم عربك جهالت رومانلا- رندا وایام وحشتنده و باربارونی تربیه وسیء الاخلاق بولون دینی بیر دوراچینده طلوع ایتش در بوشریعت ، زمان سعادتده شارعك قوهء ملکیه و ملکیه سوسی سایه سنده یله ری کتیدی . صاحب شرع « الاسلام یعلو ولا یعلی علیه » بویور . مشدر . فقهده شرائط جزیه دن بیر ده اهل جزیه نك قوناقلرینك مسلمان قوناقلرندان ارتفاعجه دون بولونماسی در . شاید اهل جزیه نك خانه سی اسلام خانه سندن یوکسک اولور سا جزیه کذار لغا نالیبت شرائطنك خارجنه چیقلمش اولدیغندان ییقلماسی لازم کلیر .

عینی قضیه معنویاته ده راجع در ؛ فقط بو آیین آسمانی پیغمبر اکرمك ارتحالندن صوکر ا انصاف ایله باقیلیر و اختلافات مذهبه بر طرف ایدیلر سه خلفای راشدین دن اوچنچی خلیفه نك زمانه قدار دائمی خط تر قیده و صراط تعالیده ایدی ؛ فقط مع التأسف اگر خلافت امام علی [ک . و] زماننده (کوفه) و (شام) ده کی قوهء عسکریه اسلامیه بیرلکده ، حدود اسلامیه بی محافظه یه ویا تجاوز الی الحارجه حصر اولونسایدی اسلام چوق قازانیردی و خط ترقی دن انحراف ایتزدی . بنده کزک عقیده بجه هیکل اسلامه آچیلان ایلک جریحه ، عسا کر اسلامك یکدیگریله محاربه سی اولمشدر . بو علتدن صوکر ا ، «خیامیه» خلیفه لری زمانندا اکثریته سلطنت معنویه دینه بی سلطنت ظاهریه مادییه تبدیل ایتدیلر .

خلفای راشدین زمانندا ، اسلام ایچین پاییلان مجاهده لر ،

فدا کارقلار او نو تولدی . (امام علی) بو کدر لی حاله تلیمجا خطبه مشهوره ششقیقه سنده « یخضمون مال الله خضم الابل نبتة الربیع » دیمشدر که معناسی « بیت المال ی دوه نك ایلک بهارده یتیشن اولتاری آغزینا دولدور اراق چیکنه دیک کیبی یالا یوب یوتیور لار » دیمکدر .

خلافت بنی عباس زمانندا قابل انکار دکلدر که تعمیم معارفه و علوم متنوعه نشرینه زیاده همت ایتشلر در . فقط غیر تلرینك بویوک بر قسمی اغراض شخصییه و حظوظات نفسیه یه مصروف اولمش . تاریخ اوقویانلار بونی تصدیق ایدر لر که اکثریا اتفاقات مهمه و حوادث غیر مترقبه مالمک وسیعهء اسلامیه اطر افندا ظهوره کلیردی . خلیفه نك بونلار ا مطلع اولمایا وقتی یوقدی . بو احوال ها لئده آرای مجتهدینك اختلافی ظهور ایتدی نتیجه سی کلمه واحد اسلامیه نك تفرقی اولدی . بوا یسه (قرآن) ك « ولاتنازعوا فنفشوا فذهب رب محکم الخ » یعنی « نزاع ایتمه یکز گویشر سکز ، قوتکز محو اولور » امر و تنبیهنك خلافتایر حرکت ایدی . اسباب انحطاط بونلار در . شو اختلافلار زمان ظهور لار ندا نتیجه لرینك وخیم اولاجاعی خاطره کلز دی . مع التأسف روحانی لر ك جهالتی یوزندن و بعض سلاطین و امرا . نك سوء استعمالندن مسائل دینه بی مقاصد سیاسیه لرینك اجرا . سنه واسطه ایتدیلر . شوفرعی اختلافلار اساسی مغایرت شکلنده تجلی ایتش بولونیور . بنم عقیده مه کوره اسلامك شوداخلی اختلافلار زندان ایتدیکلری استفاده بی اسلام دوشما- نلاری ، میلیونجا مسلح عسکر له تأمین ایده مز لر .

اصولیات دینییه اجرایی لزومنه قانعیمسکز ؟

لازم ، لازم ، لازم !

بواصولیات ناصل یایلمای و کیملر طرفندانه یایلمای ؟

اولا سوء تفاهمك ازاله سی ایچین و اعتراضات وارده غیر وارده نك قابیسنی قاپاماق اوزره بونی شویله ایضاحه لزوم کوریورم :

دیانت اسلامیه نك جوهری و شریعتك اساسی صوک درجه متین در ، اصلاح و ترمیمه احتیاجی یوقدر . ناصل که کتاب قدیمده « الیوم اکملت لکم الخ » (یعنی بوکون دینکزی اکمال

قدیمك، تحریفدن آزاده اولمایان و کتاب دساتیر دینلن کتاب مقدس لرینك محتویاتی و معارف الهیهیه دأر بیاناتی قرآن عظیم الشانه مطابق در؛ بود عوایی اثبات ایچین ییر برهان اولماق اوزره لسان پهلوییه مترجم «کتاب دساتیر» دن ییر جله یی کندی شیوه لرینه کوره ییر آتی عیناً سویله - یورم :

« خداوند خدا را سویی نیست ،
بهر سوکه روی کنی روی باوست »

له « رب الارباب، جهت و طرفدان منزهدر هانکی جهت یوز کئی چور سهك اونامتوجه اولورسون » دیمك در؛ قرآن مین ده ایسه « اینما تولوا الخ » آتی عینی معناده در .
بوحالده اکر اسلام لشکر فاتحی ، ممالک ایرانی فتح ایتدیکلری وقت منحصرأ قوه قهریه استعمال ایده جکلری یرده خصم لرینك اخلاق و معنویات لارینی اوقشایا راق اونلاری دین اسلام جلب ایچین منطق و محاکمه واسطه - لرینه ده مراجعت ایتسه و دین اسلام اساس لرینك کندی دینلرندن متباعد اولمادیغنی کوسته رسه ایدیلر، یا خود دیندار اولان ایران لی لار فاتح لرینك دینی تدقیق و تبعه وقت بولش اولسه ایدیلر اوزمان نه ایران عالی و نیجاسی ترك دار و دیار ایده رك (هندستان) ه هجرت ایتیهه مجبور اولوردی، نه ده سامان و عرفان جهت لر یله عجزه دن اولدوقلاری ایچین ایران دا قالان طبقه سفلا خلقی کرهأ و خوفأ و کورجه سنه دائرة اسلام کیره رك هم اسلامی هم ده کندی یلرینی بر باد ایتزلردی . [۰]

[۰] (ایران) ك عساكر اسلام طرفندن اشغالی خلفای راشدین زمانندا باشلادی ، و سسلطنت امویه زمانندا اكمال اولوندی . امویلر زماننده ایرانی لر « موالی » دن عداولونوردی و بو تعبیردن ملت حاکمه ك غیری ملت لر مراد اولونوردی . امویلر (ایران) دا چوق شدتلی ییر پولیتیکا تعقیب ایتدیلر . بو پولیتیکا امویه ایچین ده مضردی . سیدلر ، « خروج علی السلطان » لار چوق ظهور و تکرر ایدیوردی . بو سقیم پولیتیکایا عباسیلردن (معتصم) ك عهدنده ختام و بریلدی . منحصرأ عرب عنصرینه خاص قیلمش اولان مناصب و مقامات دولته تورك لر کتیر یلهه باشلادی . مأموریتی لکمزك منبعی تاریك بوقادار یوقار یلارینا چقیور دیمك در .

و نعمتی سزك ایچین انعام ایتدم) بویور و لمشدر ؛ فقط شو اصلاح دان ؛ مقصد ، عقاید فاسده یی و خرافاتی اسلام دائرة منوره سندن طرد ایتکدر .
منلاجای بوندان تخمیناً آتی عصر اول ، دینك خرافات ایله ممزوج اولماسنا اعتراضاً و پیغمبر اکر مه خطاباً حکیمانه ییر بیت یازمشدر که شودر :

« بس که یروسته شده برک و ساز
کر توییایی نشناسیش باز » [۰]

آتی یوز سنه دن بری بومزج و خلط لر چوق آرمشدر .
بومزمن خاستالغك چاره سی شودر :
مقام خلافت اسلامیتهك تشبثی و سائر حکومت اسلا - میتهك موافقتیه دار اختلاف ده ییر علمای دین مجلسی دائمی - التشکل اولمالی ؛ بورادا اطراف ارض ده موجود افاضل و علمای بنام اسلامك كافه سی مجتمع اولمالی و خلطیاتی احکام اساسیه دین دن سیلوب چیقارمالی در .

ایرانهك اسوم و اسومك ایرانه اوزره بنه تأثیر لری
ناصل ونه اولدی ؟

— بنم اطلاعاتمه کوره ایرانك دیاتی اسلام دان اول ییر دیانت متین و آیین مستحکم ایش ؛ فقط امتداد ایام ایله قوام سلطنت لری ناصل انتظام دان دوشمش ایسه اوقواعد عدل و داد دخی اولهجه انحطاطه و انهدامه باشلامش و زوال مملکت و سلطنت لرینی موجب اولش . قواعد دینیه لر ی ده روح لارینی غائب ایش . چونکه انسان محسوس لر ك کتاب مقدس لرینه مراجعت ایدر و دقتله اوقورسا تصدیق ایدر که وطائفه یکتا - شناس و یزدان - پرست ایدیلر . بومدعایه شاهد ، حضرت فخر کائناتك، ایران قدیم قوم یله جاری اولان معامله لر ی در . بومعامله لرینه معامله اهل کتاب بویور - دیلر . مشرکین و عبده اصنام عدا ایته دیلر و بوقومك اهل کتابه الحاقی احکام شرعیه ده شبهه دن عاری ییر مسئله در . ایران

[۰] معناسی شودر ! دینك ایچنه اوقادار حشویات صوقدیلر که شیمدی سن تکرار دنیا به کسهك کندی دینکی طانیما مازسین .

اسلام تمامست و سرحد کمال

هر عیب که هست در مسلمانی ماست.

مهربانان! ما در این شماره اسلام اوزیرنه تأثیری نه اولاجایه ؟
بنم نظر مه کوره بواعلان جهاد عموم مسلمان لارک
ذهنلرینک او یقودان قالقما سنا بوبوک بریاریم در . زیرا
اعصار و فیره دن بری مبارک کلمه جهاد ، که اسلام کیرنجی
اساسی در ، افکار عامه مسلمین دن سیلینمشدی و اهل اسلام
ایله وقوع بولان محاربه لر عادی حرب لردن عدا اولونوردی .
او محاربه لر مقدس نظریله باقار لاردی . شیمدی خلافت
اسلامیه مقامندان صدور ایدن امر جهاد پک بویوک تأثیر
نافع حاصل ایتش در و ایده جک در .

اتحاد اسلام مفکوره سنی ناصل تلقی ایدرسکن ؟

بنم عقیده مه و انظار عمیقّه احسانک تلقیلرینه کوره
اسلامیت دائره سنک و سعتی اوقادارد در ، که مذاهب
متشکله و مسالک متنوعه اسلامک توحیدی کوچ دکدر .
فقط شیمدی اسلامک معروض بولوندینی بوقادار تضییقات
و تهدیدات غیر منتظره باقی و حقیقی دکدر . تاریخ اسلام
و فلسفه دیانت ، و زمان سعادتده و خلفای راشدین زمانلا .
رندا جریان ایدن معاملات و کسب اولونان معلومات بانا
امنیت و یریرکه اوزمان اسلامی تفرقیه دوشورن احوال
واطوار فکریه مه میدان و یرمه مک حصول مقصده کافی در .
مسلمان ، عالم ، فاضل ، منور الافکار ذات لارک الهمقدس
جهد و جهادی مسلمان دوغان عموم عباداللهک تشکلت
افکار و رفتارینا باعث اولان اهمیتسنز فکرلری و مضر
خرافه لری ذهنلردن طرد ایتک در . بوتشبت مبرورک
سایه سنده خواجه کاشانک روحانیت شریفه سنی قرین انبساط
اولور ؛ او متأسفانه « ستفترق امتی » بوبورمشدی ؛ منور
مسلمان لارک ، همت منوره لر یله افتراق اتحاد منقلب
اولاجاقد در .

مادامکه خدای تعالی کتابندا و اهل کتاب حقنده
« تعالو الی کلمه سواء بیننا الخ یعنی » ای اهل کتاب کلکز کلمه
توحید بزی یریرمزه مساوی قیلار . بویورور . مادامکه

کلمه توحید مسلمان دوغماپان و اولمایان کیمسه لر ی بیه
یرلشدیرمه یه و یکدیگره مساوی قیلمایا کافی در ؛ شعب
اسلامیه هم کلمه توحیدده ، هم ده تسلیم رسالتده مشترک
و متحد اولدوقلاری حالده آرالارندا ناصل حقیقی و دائمی
مناسبت بولونمایایلیر ؟ بنجه اتحاد اسلام ، اسلامک فکر ،
اعتقاد ، امل و عمل خصوصلرندا اتحادی در .

عوامک علمی دین در ؛ فواصلک دینی علم در
طرز زندگی و عوای علمینک اصابتده درمهم قائمسنک ؟
— ثبوت ، بنم عقیده محبهدیان حقه کافه سنی ، علم
مأخذندن و عقل منشأندن ، علی اختلاف الادوار و الاطوار ،
صدور ایتشدر . نیته کیم « کما حکم به العقل حکم به الشرع »
یعنی « عقلک هر حکمی حکم شرعیدر » قضیه سنی ده
بودعوآنک شاهدیدر . بصورتله خواص و عوام ، علمی
مأخذ دیانت بیلیمه مأموردلار . فقط هر دورده بوسعاده
اهل علم نائل اولورلار و هر مذهبک عوامی متحرک بر
هیکل دن باشقا یریشی دکدرلر .

عالم اسلام اقایین لارک حیات اجتماعی به اشتراک ایتلری
و روحانی ، حیات مدنیّت عمومیّه کمال قطعیتده کومتردیکی
حالده بزم بوفرمانه طبیعت و مدنیّت بویوره اکمه مزمار
و ممکننی در ؟

— شو سؤالکنزه بنم آثار طاجرانه مدن « اتحاد
اسلام » نامندا بیر کتاب مفصل جوابی محتوی در . بو کتاب ،
(هندستان) داباصیلمش و (ایران) دا نشر اولونمشدر .
بو کتابدا بومسئله مهمیه دائر یازدیغ فصلک خلاصه سنی
سزه سویله ییم : بنم عقیده مه کوره اسلامک انحطاطنک
اک بویوک سببی قادین لاری حقوق بشریتدن وحدود نوعیتدن
چیقارماق اولمشدر . شو معامله غیر مشروع بیر سوء
تفهم دن نشأت ایتشدر : ظن اولونمش که قادین لار علم
و عمل عالمنده ارککلر کیی اولورلار سا عفت و عصمتلرینه
خلل طاری اولور . بویور و هم فاسددر : زیرا سرور اهل هم
[ص . ع .] طلب علمی هم مسلم هم مسلمه اوزدرینه عینی
درجه ده فرضیتله فرض قیلمشدر . بوابات ایدر ، که بوزوالی

هم سوال از علم خیزد هم جواب
بن ، احسان اید بیلکم موقعه اولسا ایدم سز ده
احسان دان استغنا موقعه اولمایا ایدیکز بو سوال لری
صورماق مکافاتی اولاراق سزه بیر خزینه ویریردم .
بک چوق زمان و مکاندا (مولانا) حضرتلرینک :
« آن که می گویم بقدر فهم نست
مردم اندر حیرت فهم درست »

بیتنی او قوش و تظلم ایتمشم در .
بن بو اقشامکی استفهام و فهم دن بهشت حظی ایله
متنع اولدم .
بونک اوزمه رینه کوزلریمی اویمکده اولان حکیم شرق
شاهزاده شیخ الرئیس حضرتلرینک الی اوهرک ایریلدم
و شیخ مصلح الدین سعدی بی دوشونه رک « اجتهاد » یور دینه
دوندیم .

18 کانون ثانی 1915

دوقنور عبدالله جودت

ضف قلب

تهلکلی آنلرده ، حتی تهلکلی کبی کوروندیکی
حاله هیچ تهلکسی اولمان زمانلرده هرکس عینی درجه ده
تلاش کوسترمز . هرکون اک عادی وقایع اعضای طائله
آراستنده بوفرقی کوسترمکدن خالی دکلدنر . کیجه نه وخلق
اوطه ده ایکن صوفه ده ویا باغچه ده برکورولتو اولور . اسبابی
مجهول اولان بوکورولتو درحال اعضای طائله اوزرنده
عینی جنسندن فقط مختلف درجه لرده برتأثیر اوایندیرر .
زوج اباغه قالقار ، متجلدانه یورور . برمعنای دعوتله
تکرار آرقه سنه باقدینی زمان زوجه صیغینه حق بر بوجاق
آرار کبی « آمان بن کله م ! » دیر ، چوجوقلر بر برینه صوقو -
لورلر . اکثر یانه وک اراککی ده بک متردد کوروله رک مسئله نک
تحقیقی خدمتچی قیزه حواله اولنور . بر دقیقه صوکره قیز
کیدرک : « برشی دکل ، کدی ! » دیر و بوتون سینیرلر
یاتیشیر . اوشاق ویا خدمتچی قیز اولمادینی زمانلر بووظیفه نک

مسلمان قادینلارینک علم و عمل عالمدن اوزاق طوتولمالاری
شرعه و واضع شرعه قارشى ظلم در . بورادا خاطره کان
بیرشی وار ، که اوده شودر : عجبالزوم مستوریت وارکن
قادینلارک حیات اجتماعی به اشتراکاری ناصل ممکن اولور ؟
بوخصوصه دائرده بنم بیر رساله مخصوصه وار ، آدی
(رفع الحجاب و نفع الحجاب) در . شواهد عقلیه و براهین
نقلیه ایله اثبات ایتمشم در ، که شریعتک طلب ایتدیکى درجه ده کی
مستوریت ، مسلمان قادینلارک حیات اجتماعی به اشتراک
ایتمه لرینه قطعاً مانع تشکیل ایتمز . زمان سعادتده و خلفای
راشدین زمان لارندا واقع فزوات اسلامدا ، جراح خلق علمنه
آشنا مسلمان قادینلاری بولونوردی ؛ بونلارک مجروح لار
اوزه رنده عملیات و مداوات اجر ایتمش اولمالاری ، شیمدی
اذهان عمومیه اسلامدا کی مستوریت ایله قابل اولور میدی ؟

« قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب

هین خمش والله امل بالصواب »

بنم سوالرم بوراده ختامه ایرمشدی ؛ او دا جوابی
بیتیرمشدی . مساعده آلاق و حضرت حکیمی استراحتیه
ترک ایدرک چکیلمک اوزره آباغا قالدیغ وقت بیر ایکی
دقیقه داها قالمای تمی ایدرک شوسوزلری سویله دی :
— شیمدی به قادر ، بنی بوتفکرلره کیسه سوق
ایتمه دی . بونلاری صورماق ، اوکره نمک آرزوسنی کیسه
کوسترمه دی . خلق و عمومیت ناس جهل مرکب
ایچینده در . بیلیمورلار و بیلیمورلارکه بیلیمورلار .
« آنکس که نداند و نداند که نداند
درجهل مرکب ابدالدهر بماند »

صوردینگز سواللرک صورولماسنا وجوابلارینی ویرمه به
بویوک بیر احتیاج وارمش . فقط بن بواحتیاجی تمام
وضوحیه حس ایتمه یورمشم . شیمدی بوسواللرکزه جواب
ویرمش اولدینمندان روحدا بویوک بیر آسایش حس
ایدیورم . آغیر بیر یوک آلتیندان چیقان بیر کیسه
کیبییم . بو سواللری بولوب صورماق جوابلارینی
ویرمک دن داها هنرلی در :